

פרוטוקול מס. 14/ג

מישיבת ועדת הכספים, שהתקיימה ביום
א' בטבת תשי"ד (7.12.53), בשעה 10.30

נוכחיו:

- י. גורי - היו"ר
- י. בדר
- א. ציזלינג
- ח. רובין
- ק. לוז
- א. גל ישר
- א.מ. גבי חובסקי
- י. פרדר

מזמנים:

- מר דב יוסף - שר הפיתוח
- מר פלד - המנהל הכללי של מדד הפיתוח
- מר פיקר - מטעם משרד הפיתוח
- מר קיטרון - מטעם משרד המשפטים

מר בזק - מזכיר הוועדה

סדר-היום: 1. סקירת שר הפיתוח על המו"מ עם חברת החשמל

היו"ר י. גורי:

פותח את הישיבה.

אני מקדם בברכה את שר הפיתוח מר דב יוסף, אשר לא לעתים קרובות מזדמן אתנו ליד השלחן, ואני מבקש אותך להכניס את ועדת הכספים בסוגיה זו של המו"מ המתנהל עם חברת החשמל. הוא נענה להזמנתי והיום אנו מקיימים פגישה זו. רשות הדיבור לשר הפיתוח.

מר דב יוסף שר הפיתוח:

אני חושב שבכדי שתהיה לוועדה תמונה שלמה מהעניינים הקשורים במו"מ המתנהל עם חברת החשמל, אאלץ לקחת לא מעט מזמנכם. אני מניח שלא תתרעמו עלי.

התחלת המו"מ בין הממשלה ובין חברת החשמל נבע מתוך כך שהחברה ראתה כי אין ביכולתה לספק את הכספים הדרושים לפיתוח מפעליה בהתאם לצרכי הארץ. לו הארץ, חס וחלילה, היתה נמצאת במצב סטטי פחות או יותר, כזה שהיא היתה בו בימי מטלת המנדט, הרי אז היה לחברה מפעל אשר היה מספק, פחות או יותר, את צרכי הארץ. אולם כאשר התחילה העלייה הגדולה בפיתוח התעשייתי והחקלאי, אשר דרש כח חשמלי, היה ברור לחברה שאינה יכולה בעצמה לספק את כל הכח החשמלי והיא קיבלה עזרה די גדולה - בהלוואות וערבויות - מהממשלה. אבל החברה הבינה שהמצב הזה אינו יכול להימשך בלי סוף, ועוד בימי חייו של השר קפלן ז"ל, הובן הצורך שלא רחוק היום בו נצטרך לדון על ענייני החברה ועתידה. הוא גם העלה מחשבה האם לא הגיע הזמן שהממשלה תקנה את מניות החברה ותהיה בעלת המפעל. אז הציע השר קפלן ז"ל, שהחברה תעשה מאמצים לרכז הון מו"ל, להשתדל למשוך הון מוסף, והוא נסע לארצות הברית. אולם לא היו תוצעות חיוביות.

סוכם אז שלאחר הנסיגה הזו, לגייס כספים בחו"ל
יתקיים מו"מ פורמלי בעניין. ובאמת, לפני כ-15 חודש נדמה לי, באה לראשונה
משלחת אשר בראשה עמד לור סטואל, באו עוד כמה חברי ההנהלה, להביאו גם
מומחה גדול לענייני חשמל ליעץ לשלחת, יועץ אצגלי, ובאותו זמן כבר היה מר
אשכול שר האוצר.

הצעת החברה היתה, שאנו, הממשלה, נקנה את
המניות. זו היתה אצאצא ההצעה הראשונה והיא באה מצד החברה. מר אשכול
התייעץ אתי ואמר לי שלדעתו אין לממשלה כספים מיותרים, ביחוד במסבע חוץ,
ואולי כדאי להשתדל ולדבר אל לבם שישארו בעלי החברה, שישתדלו לקבל
אצא הון נוסף, והממשלה תהיה מוכנה גם כן להשתתף בהון משלה. פירוש הדבר
שההצעה היתה להציע לחברה שותפות משולשת - היא, הון נוסף והממשלה.
הסכמתי לדעת מר אשכול והצעתי לבניגוי החברה הצעתנו הנגדית. תגובת החברה
היתה: איננו רוצים בשותפות עם הממשלה. הסברנו להם שאנו מציעים אלטרנטיבה
להשתדל אצאצא להשיג הון נוסף, ואז לא יהיה דווקא רוב לממשלה והממשלה
לא תסרב להיכנס לשותפות זו אם לא יהיה לה רוב. הם היססו, פיקפקו אם
יוכלו להשיג הון נוסף ובסופו של דבר אמרנו להם: למה לכם להחליט מיד,
תעשו את הנסיון הזה.

משלחת של החברה נסעה לאטריקה, לורד סטואל
ביחד עם מר רוטנברג, וההשתדלה להשיג כספים, אולם לא הצליחו. אני סכל
מקום שולל את העובדה שלא יכלו להשיג הון, מפני שהם לא הלכו אל העם כי אם
הלכו אל פירות גדולות ובעלי-הון גדולים אשר אין להם עניין להשקיע את
כספם בישראל. אמרתי להם שאנו הלכנו לעם, בקשר למלווה העצמאות,
והצלחנו להשיג 130 מיליון דולר, לאחר הורדת ההוצאות, ואל יגידו שלא
רוצים להשקיע בישראל. אלא שהם לא הלכו אל העם.

לאחר כשלושן זה העניין עמד שוב על הפרק.
עד אותה תקופה הייתי שר המסחר והתעשייה, ואז ענייני החשמל היו מסגרת
משרד המסחר והתעשייה בשותפות עם האוצר. אבל לפני שיצאתי ממשרד זה נתקבלה
החלטה להעביר את ענייני החשמל למינהל הפיתוח. לאחר זאת נתמניתי כשר
הפיתוח והחשמל עבר למשרדי.

יום אחד הו דייע לי מר רוטנברג כי הוא נוסע
לאנגליה כדי לברר את האפשרויות לקידום הדברים. בינתיים התנהל מו"מ
אשר הסתיים בראשי פרקים. ההסכם בראשי פרקים נחתם בראשי תבות על ידי
היועץ המשפטי לממשלה מצד אחד ועל ידי בניגוי החברה מאידך. בעת ניהול מו"מ
זה היו באנגליה מר ספיר, המנהל הכללי של משרד האוצר ומר הלל דן. אנשים
אלה נתקשרו להשתתף במו"מ ביחד עם היועץ המשפטי.

י. בדר:

נדמה לי שאז היועץ המשפטי היה שר המשפטים.

שר הפיתוח דב יוסף:

מה פירוש הסכם בראשי פרקים? -
בדרך-כלל זהו סיכום של אנשים אשר מעלים
על הנייה סיכום צריך לשמש ולהוות בסיס להסכם שעוד ייערך ויחתם, וזה
צריך להוות אב הבסיס. כלומר, אפשריים שינואיים, תיקונים וכו', אבל זה
משמש כבסיס להסכם. בראשי הפרקים באמר ששני הצדדים צריכים להחליף מכתבים,
כלומר לאשר בכתב שהם מוכנים לקבל סיכום זה כבסיס להסכם. היה גם סעיף,
לפיו החברה צריכה להודיע לנו כי אין באפשרותה להשיג כספים מבחוץ, וזאת
לפני שאנו נהיה מוכנים לקבל את ראשי הפרקים כבסיס להסכם. אולם החברה
לא רצתה להודיע זאת בכתב והודיע לנו בטלפון שאינם רואים זאת כהפרה של
ההסכם. היועץ המשפטי כתב לחברה שהממשלה מוכנה לראשית סיכום זה כבסיס
והם לא הודיעו באופן פורמאלי שהם מסכימים, אבל היה ברור, לפי רוח הדברים
שבאמרו, כי החברה מוכנה לקבל את ראשי הפרקים כבסיס להסכם.

לאחר זאת נכנסתי לתפקידי החדש ומר רוטנברג
הודיע לי שהוא נוסע לאנגליה על מנת להקל בניסוח ראשי פרקים אלה. אני
בקשתיו למסור לי אותם על מנת לעיין בהם. לאחר קריאתם חשכו עיני.
טלפנתי למר רוטנברג והודעתי לו שאינני מציע לו לנסוע, כי ראשי הפרקים
סאד לא מתקבלים בעיני, אבל הוספתי שאינני מדבר בשם הממשלה כי טרם
הספקתי להתיעץ וגם טרם הספקתי ללמוד את הבעיה כראוי, אולם סמבט ראשון
לא חשבתי שהייתי יכול ליעץ לממשלה לעשות הסכם לפי ראשי פרקים אלה,
והצעתי לו לא לנסוע. למחרת היה מר רוטנברג אצלי בירושלים.

אמרתי לו: טרם המקמי לקרוא באופן יסודי את החומר, אבל אני רואה דברים שקשה להסכים עליהם. למשל, הממשלה תצטרך להכניח תשלום דיבידנדה של 12%, יבטיחו לכם זאת למשך 40 שנה, עד תוך הקונצסיה; והדיבידנדה תשתלם בלירות שטרלינג. הוא אמר שלמעשה זה רק 6% דיבידנדה נקיה, אבל ברוטו זה בכל-זאת 12%. לפי עניות דעתי זה לא יכול היה לשמש יסוד להסכם ואינני מכיר חברה שמקבלת רווחים כאלה.

עוד נכתב בראשי פרקים אלה, שבמסיבות מסו-יימות אנו חייבים לקנות את המניות. האם הם חושבים שנוכל להוציא את כל הסכף בבת אחת, מניין ניקח כל כך כסף? דבר כזה צריך לשלם תוך זמן ולא בבת-אחת. אמרתי למר רוטנברג שאני יכול להבין כלי יקבלו דיבידנדה של 3, 4, או 5 אחוז נטו, אבל לא 12%. בקסתי ממנו להביא מאנגליה הצעה איזו שהיא שנוכל להתבסס עליה, הצעה מקבלת על הדעת. קבענו את הזמן ל-3, 5, 6 חדשים. אני לא הצעתי שום הצעה אלא רק העליתי מחשבות מסוימות, כי טרם הספקתי ללמוד את הבעיה והגבתי מתוך זה שהועמדתי בפני עובדה, אבל ברור היה לי שראשי פרקים אלה אינם יכולים להיות בסיס, אולם הסתייגתי אלא מלהביע דעה ברורה, כי הייתי צריך להתייעץ עם חברי בממשלה. מר רוטנברג ענה לי שיציע להנהלת החברה באנגליה לשגר משלחת לישראל על מנת לחוש את המו"מ והנה, הוא הצליח בזה, ונראה משלחת עם לורד סמואל בראש ועוד שני חברי הנהלה. מצידנו השתתפו בטו"מ שר האוצר ואנוכי. בחלק הישיבות השתתף גם ממלא מקום ראש הממשלה.

כאשר מר רוטנברג סיפר למנהלי החברה את שיחתו אתי, נשלח מברק על ידם ואפילי הלכו בדלגציה אל שגרירנו בלונדון: כיצד הממשלה יכולה להפך הסכם שנחתם בראשי תבות? והם תבעו שהממשלה תמלא את התחייבותיה. השגריר העביר פניה זו לשר החוץ וממלא מקום ראש הממשלה. הוא קרא לי ואני אמרתי לו שהמדובר הוא בראשי פרקים ולא בהסכם ולא בהתחייבות של הממשלה.

לפי דעתי הסכם כזה טעון אישור הכנסת או ועדה של הכנסת, ומצד שני אנו הנטחנו לוועדת הכספים שנוביא את העניין לידיעתה לפני שתיפול ההכרעה. הבעתי את דעתי כעורך-דין, מפני שהקונצסיה המקורית קיבלה תוקף כחוק, קיים חוק החשמל, והקונצסיה הזו היא חלק מהחוק. לפי החוק הקיים חברת החשמל צריכה לספק את כל האמצעים, וכאן מטילים את החובה על הממשלה, באשר הממשלה צריכה לספק את הכספים הדרושים, וזה מהווה אמצעים שונים בקונסטרוקציה, ובודאי אפשר לטעון שדבר כזה טעון אישור הכנסת. הרגעתי את שר החוץ כי אין כאן הפרת התחייבות מצד הממשלה כי זה נחתם בראשי תבות ולא בחתימה כחוק, ונוסף לזה הוסכם על ראשי פרקים, ועוד יכולנו לטעון כי אנו מוכרחים להביא את ההסכם לאישור הכנסת. לכן כדאי היה להציע להם כי ישגרו משלחת על מנת שנוכל להסכים על מה שאפשר לקבל להסכים ולא להסכים על מה שאי אפשר להסכים. אנו לא התכחשנו לראשי הפרקים, אבל אמרנו לחברה, תדעו מה עלול להיות אם נביא הסכם זה לפני הכנסת.

כידוע, הגיע לארץ משלחת מטעם חברת החשמל, ואני נקסתי עמדה כזו: אמרתי להם שאינני רוצה להביע את דעתי, אבל רציתי לומר להם מה פירוש ראשי פרקים אלה, מהו הרקע לדיון בשאלה זו, ומה עלולים לומר בכנסת ובוועדת הכספים של הכנסת.

אם כן, מה בעצם כתוב בראשי הפרקים? - ראשית כל הם קובעים שהממשלה מקבלת על עצמה לספק את הכספים הדרושים לסיפוק צרכי אמצע החברה. (ב) הממשלה אמנם תיקבע מה פירוש צרכי החברה, אבל ההתחייבות היא ברורה שהממשלה תספק את כל הכספים הדרושים לפיתוח עסקי החברה. (ג) הממשלה תערוב כי בעלי המניות יקבלו כל שנה דיבידנדה בלירות שטרלינג בשיעור של 6% פרי אוף טקס, מבלי להתחשב עם יש רווחים לחברה או אין. (ד) במשך שנתיים הממשלה רשאית לקנות את המניות של החברה. צאצאצא בינתיים תיעשה הערכה של כל רכוש החברה ולפי הערכה זו תצטרך לשלם הממשלה לא כתוב מה יהיה הבסיס להערכה, אלא כתוב שאם לא יגיעו לידי הסכם תהיה בודרות, ואם לא יהיה הסכם על הבורר, כל צד יתן נציג אחד ובית הדין לצדק של ארצות הברית יקבע את הבורר השלישי. אבל מה שהביל אותי בנקודה זו, כי אנו עומדים לקנות חתול בשק. (ה) אם במשך שנתיים הממשלה לא תציע לקנות את רכוש החברה, החברה רשאית לדרוש מאת הממשלה לקנות את הרכוש והממשלה מחוייבת לקנות אותו לאחר הודעה של 12 חודש.

ו) בעד הכסף שאנו נשקיע יוצאה מין מיוחד של מניות, אשר לכולן יחס לא יהיה יותר מ-50% מזכות ההצבעה. יוצא, שכמה שאנו לא נשקיע, חלקנו יהיה שווה ל-50%, ואילו חלקם ישאר גם כן 50%. בנוגע ליו"ר ההנהלה הוסכם שכל שנה הוא יתחלף, ופעם יהיה יו"ר שלהם ופעם יושב ראש שלנו, וחברי ההנהלה יהיו מחולקים באופן שווה בינינו ובין החברה. במקרה של ערעור על החטה מסוימת היו"ר יכריע ואז יש זכות ללכת לבוררות. לי מכל מקום לא נראה שאפשר בצורה כזו לנהל חברה כה חשובה למשק הארץ.

מר פיקר: היה בזכותם לחייב את המטלה לקנות את המניות, מניות שהיו מוציאים על פי הערכה, גא. הערך המוגדל על יסוד רגולציה שצריך לבצע.

שר הפיתוח דב יוסף: לא הסכמתי שלאחר ההערכה הם היו צריכים לקבל מניות נוספות כדי לכסות את ההבדל בין הערך הנומינלי ובין הערך המוערך.

בצדק או לא בצדק חשבתי שזהו סידור רע מאוד למדינה, ולא ראיתי בפרקטיקה שלי כעורך דין הסכם כל-כך חד-צדדי.

אסרתי לנציגי החברה כי אינני בא כעת להביע דעה, אבל יש לראות את הרקע של הדברים. מצד אחד חברת החשמל אינה מסוגלת לסמן את העסקים שלה; החברה השתדלה כמה פעמים לרכז כספים ולא הצליחה. ועד עכשיו החברה לא היתה יכולה לנהל את עניניה לולא הטילה על הציבור חובת הפקדונות יותר גדולים, ולא חשוב אם זה היה מוצדק או לא - אני דווקא סבור שזה היה מוצדק כי אחרת לא היה יכול להיות בארץ חשמל, ולא היתה אפשרות אחרת - אבל הציבור מצידו רואה שלוקחים מסנו פקדונות ונעזרים בפקדונות אלה לנהל את עסקי החברה. אני סבור שהיינו מוכרחים לאשר זאת מפני שלא היתה ברירה אחרת, אבל הציבור אינו רואה זאת כך.

אסרתי עוד מה תהיה תגובת הציבור:

כיצד החברה תוכל לנהל את עסקיה? כי החברה קיבלה מהמטלה כ-20 מיליון דולר במטבע זר על מנת לאפשר לה להתקדם. והציבור היה אומר שמחדש יולי 1950 ועד עכשיו החברה כמעט הכפילה את כח הייצור שלה, כ-250 אלף קילוואט שעה, וכל זה נעשה עם כסף שהממשלה המציאה. כלומר, החברה הכפילה את ערך מפעלה בעזרת הממשלה.

ועוד דבר: הממשלה תצטרך לספק צעתי

עשרות מיליוני לירות ודולרים בכדי להשלים את צרכי הארץ עד שנת 1957, ואלה הם סכומים של 40 - 50 מיליוני לירות, שחלק גדול במטבע זר הממשלה תצטרך לתת. בסלה אחת, הציבור יגיד שהחברה אינה מסוגלת לקיים את התפקיד שהוטל עליה, ובתנאים כאלה הממשלה הולכת ועושה הסכם אמת.

זה על תגובת הציבור, אך מה עלולים לומר

חברי הכנסת? - ראשית כל הם יאמרו, במקום שהחברה תבוא בפני הממשלה ותאמר שהיא במצב אומלל והיא מבקשת עזרה, ומתוך כך היא מוכנה לוותר על אי אלה בקורות, במקום זאת ~~הממשלה~~ באה החברה ואומרת תיטיבו לנו, תעשו את מצבנו יותר טוב, לא יותר רע, יותר טוב בזה שעד עתה החברה היתה צריכה לספק את הכספים הדרושים לה ומעכשיו אנו משחררים אותה מחובה זו; עד עכשיו לא היה לה כל בטחון שהיא תקבל רווח, והיו לא מעט שנים שלא חלקו רווחים, ומעכשיו והלאה מבטיחים לה רווחים, אם יש או אין רווחים ראליים, ורווחים בלירות שטרלינג. אמנם נכון שעד עכשיו האוצר העמיד לרשות החברה המטבע הדרוש לה, אבל הוא לא התחייב לעשות זאת, ואם בתקופה מסוימת לא יכול היה לתת את הכספים הדרושים, לא יכלו להתרעם על כך, כי האוצר עשה זאת מרצונו החופשי, מרצונו הטוב ולא מתוך התחייבות, וכעת באים לחייב את האוצר, ויוצא שתמורת זכות הממשלה לבוא לעזרת החברה, לא הציבור ולא המדינה ייהנו מזה, אלא בעלי המניות ייהנו ונוסף לזה יקבלו "בזנוס שרם". ולמה להבטיח פריבילגיה של ערבות שכיום אינה קיימת, וישאלו למה להפוך מניה רגילה לאובליגציה ממסלית שזה יותר מפרפרד שרם, ואם הממשלה משלמת לאגרות מלווה העצמאות 3.5% בשביל כסף חדש, לאלה ישלמו בשביל כסף ישן 12%? ההשוואה היא בין 3.5% ו-12% ושם אתה מקבל כסף חי ופה איך מקבל דבר, כי אם אתה משלם בשביל כסף שהשקיעו לפני שנים רבות. כמובן ~~הממשלה~~ להגיד כי זה תלוי בממשלה, באשר הממשלה

יכולה לקבוע תעריף יותר גבוה לחשמל, תעריף אשר לאפשר ~~המשלוח~~ תשלום דיבידנדה כזו, אבל מה הממשלה יכולה לקבוע אם החברה לא תנהל טוב את העסק, ואי אפשר לוטר שהממשלה תיקבע. ~~לא היתה~~ למה הנהלה שלמה של העניינים, והיינו בטוחים שהכל יתנהל כשורה והממשלה רק תקבע את התעריף, זה משהו אחר, אבל אין לנס בטחון שהעניינים יתנהלו כפי שצריך.

ועוד נימוק: נניח שתהיה שוב מלחמה וייהרס חלק גדול מהמפעל, כיצד אפשר שבכל-זאת הממשלה תמשיך לשלם דיבידנדה קבועה?

בזה ברצחני להסביר לכם עד כמה ראשי הפרקים לא היו מושלמים. אני שוב חוזר ואומר, שאני מבין כי יכולים להיות מקרים שממשלה משתפת בהון ב-60% ומסכימה שתהיה לה זכות הצבעה של 50% מהקולות, אבל יכול להיות מצב שהממשלה תשקיע פי חמישה משה שיש לחברה ובכל-זאת זכות ההצבעה שלה תהיה על 50%. ואם הממשלה לא תודיע במשך שנתיים שברצונה לקנות את המניות, למה לאחר מכן, גם כעבור 30 שנה, תוכל לבוא החברה להכריח את הממשלה לקנות המניות? וגם ענין ההערכה לגמרי לא היה ברור, ולמה לא לקבוע כעת את הבסיס להערכה? ובכלל למה נחוצה הערכה, כי הרי הערך הנוסף לא נבע מהשקעת בעלי המניות אלא מתוך כסף ציבורי במידה גדולה?

אני חייב לוטר עוד דבר: עוד לפני זה הוחלט להשתדל לבטל את ראשי הפרקים ולהכין נוסח אחר. הם הציעו נוסח ובמשרדי הוכן נוסח. כאשר קבלתי את הנוסח שהוכן במשרדי מסרתי אותו לנציגי החברה ואמרתי להם שלא עברתי עליו באופן יסודי, אלא אפשר לראותו כטיוטה הניתנת לשינויים. אני מזכיר זאת, כי הם טענו אחר-כך שאנו בעצמנו הצענו ולאחר זאת חזרנו מהצעתנו. אני חוזר ואומר שזה נכון כי מסרתי להם טיוטה, אבל זו היתה טיוטה ראשונה בטרם הספקתי לעבור עליה באופן יסודי ולאשרה באופן סופי, וגם אמרתי שאין לראות הצעה זו כמלה האחרונה של הממשלה, אלא ראיתי אותה כטיוטה לדיון.

~~הממשלה~~

כאשר נפגשתי עם הממשלה שאלו אותי: הממשלה חושבת שהכנסת לא תהיה מוכנה לאשר את ראשי הפרקים והסכם לפי ראשי פרקי אלה, אבל מה אתם חושבים שהכנסת כן תוכל לאשר? אז אנו הכנסנו שינויים בהצעתנו על-מנת שנוכל לבוא בפני הכנסת ונוכל ללחום על הצעה מסויימת מתוך תקווה שהרוב ילך אתנו. מסרתי להם זאת, היה דיון כללי, וכמובן שהם טענו כי צריך היה להתבסס על ההסכם הקודם. לטענה זאת עניתי בטענה פורמלית, כי אלה רק ראשי פרקים החתומים בראשי תבות ואין לראותם כהתחייבות, זה רק בסיס אבל אין זה עדיין הסכם. (ב) החוק בארץ הזאת מחייב את כולם, לא רק הממשלה, וכלם צריכים ללכת לפי החוק. ומאחר שבראשי הפרקים היה כתוב שההסכם שהחברה צריכה לקבל הסכמה מהאוצר וגורמים בני סמכא אחרים, עמדתי על הנימוק הזה.

בתוך הויכוח נציגי החברה אמרו, שאולי טוב כי הממשלה תקנה את מניות החברה, אבל מהלך מחשבתנו היה מכורן לכיוון של שיתוף פעולה ולא של קניה. בכל-זאת אני העליתי מחשבה, מבלי להתייעץ, שאולי אפשר למצוא הסדר כפול - לבוא להסכם על ראשי פרקים מתוקנים לפיהם או הממשלה תקנה את המניות או שהבעלות תשאר בידי בעלי המניות הנוכחיים לפי תנאים שלנו. ואז יש ברירה להנה וברירה להנה.

א. אלישר: ואז הממשלה תיתן את הכספים?

שר הפיתוח דב יוסף: לפי ההסכם שאנו נסכים. סוכם שתיקבע ועדת משנה שתבדוק את כל האפשרויות. לא ישבתי בוועדת משנה זו, ישב בה מר פיקר שמסר לי על כל הדיונים. הם לא רצו לדבר על ראשי פרקים, אלא בצו לדבר רק על קניה מצד הממשלה. כאשר התחילו לדבר על התשלום, הציעו הצעה כזו: אמנם היינו צריכים לדרוש מהממשלה 42 שילינג על כל מניה, אבל אנו מוכנים להסכים על 37 שילינג. לאחר ויכוח הגענו לכך שהם הציעו והסכמנו על תשלום של 30 שילינג בעד מניה. המדובר היה על המניות הרשומות באנגליה -

"פרינציפל רג'יסטר" ו"לנדמן רג'יסטר". הסכם זה הושג מאוחר בלילה, המסלחת עמדה ערב יציאתה, וקיימתי את יעצות דחופה עם מטלא מקום ראש הממשלה. לאחר שיקול רב, ולא בנקל, החלטנו להסכים.

ראשית כל אמרנו, שחלק מהאנשים המחזיקים במניות הם אנשים שהקיסו את המפעל בזמן שלא כל אחד היה מוכן להקים מפעל כזה. הם גם החזיקו את המניות מטפח שנים מבלי לקבל כל דיבידנדה. והיה לנו רצון לגמור את ההסכם הזה בכבוד, שלא יאמרו כי משלת ישראל אינה מתנהגת באופן הוגן כלפי אנשים שהשקיעו כספם כדי להקים מפעל בארץ. היה לנו רצון לשמור על השם הטוב של המדינה, ולכן החלטנו שאם אלה הן כל הדרישות, כדאי לה למדינה לקבל אותן. ולא כדאי בשביל 2 או 3 שילינגים לפוצץ את העניין, ואני רוצה לציין שגם הצד שכנגד הת^{נתן} יפה. מאוחר בלילה הודענו לנציגי החברה כי אנו מסכימים לקנות את המניות הרשומות בחו"ל לפי 30 שילינג המינה. לאחר זאת הם העתיקו סכום זה ל-29.5 שילינג כי רצו להבטיח איזה סכום לפקידים שלהם, אבל למעשה המדובר הוא ב-30 שילינג.

בו במקום עורר העורך-דין שלהם שאלה נוספת - מה גורלן של המניות הרשומות בישראל, ואין זו בעיה פשוטה. אמרנו שזה לא עניינינו, כי אנו מסכימים לקנות את המניות הרשומות בחו"ל. כזה היה הסיכום כאשר חזרה המסלחת לאנגליה. הם ביקשו מאתנו לשמור את ההסכם בסוד עד שיביאו אותו לאישור ההנהלה, ועד אשר אנו נביא אותו לאישור הממשלה.

אתן לכם כמה פרטים על הרכב ההון של חברת החשמל. המניות הרגילות הרשומות בחו"ל מסתכמות בסך כולל של כ-2,800,000 לירות שטרלינג; המניות הרשומות בישראל - כ-1,120,000 לירות שטרלינג, אבל למעשה האנשים שילמו בעד כל מניה 1.5 ל^{שטרלינג}, ואם כי עליה כתוב שערכה ~~א~~ נחשב בלירות שטרללנג, מניות אלו נקנו בלירות ישראליות. הן הוצאו בשנת 50 ו-51; מניות בכורה כ-780,000 לירות שטרלינג. במקרה כעת החברה צריכה להוציא עוד כ-325 אלף ל"י בכדי לקנות את החברה הירושלמית, וזה גם כן ללירות שטרלינג.

א.ס. ציזולינג: כמה מזה בארץ מלבד הלירות הישראליות?

שר הפיתוח דב יוסף: מלבד בלירות הישראליות אין שום דבר בארץ. כל השאר הוא בלירות שטרלינג. במספר עגול סה מסתכם בסכום ~~ה~~ כולל של 5 מיליון לירות שטרלינג, לפי הגומינציה, אם כי המניות הישראליות ניקנו בלירות ישראליות. לכן אני גם מסופק אם החברה צריכה להוציא לירות שטרנליג על מניות אלה.

א.ס. גביחובסקי: מהו הרכב הקונים?

שר הפיתוח דב יוסף: ברבע מיליון לירות קנתה קרן הפנסיה של עובדי חברת החשמל, קנו בנקים וגורמים ואנשים אחרים.

א.ס. ציזולינג: מה הן השקעות הממשלה ומה - הפקדונות?

שר הפיתוח דב יוסף: מקופה אחת הפקדונות הסתכמו בקרוב ל-6 מיליון לירות. ישנם שני מינים של פקדונות תשלומים - פקדונות ותשלום חיבור, והסך הכל הסתכם בתקופה מסוימת ב-6 מיליון לירות. אשר לכסף שהממשלה העמידה ברשות החברה, סכום זה הסתכם בקרוב ל-20 מיליון לירות.

א.ס. ציזולינג: כמה מזה במטבע זר?

שר הפיתוח דב יוסף: חלק גדול ש כיום זה במטבע חוץ.

מצידנו מוכנים לאר את ההסכם, אלא אם היא תאמר אחרת. הזמנתי אלי את מר רוטנברג והודעתי לו על החלטת הממשלה. ההחלטה נתקבלה ביום ד' שעבר. אמרתי למר רוטנברג כי הגיע לאזני הממשלה, כאילו מפיו, שיש בצון בחברה לא למכור את המניות, אלא להשתדל לעשות רביזיה של ההסכם הקודם - ראשי הפרקים. הוא הודיע לי שלא בקט בענין זה בשום יזמה, אמנם פנה אליו שר מסויים והוא דיבר איתו, אבל לא הציע כל רביזיה. מר רוטנברג עוד הוסיף, כי הרי הוא בעצמו הודיע כי ה"בורד" אישר את ההסכם החדש, והחברה אינה מעוררת כל שאלה מחדש, אלא אם הממשלה תרצה לחזור בה שוב. אני אמרתי שהממשלה אינה מתכוונת להביא הצעה חדשה, אבל אם הוא יאשר לי שאין כל רצון לרביזיה הממשלה מוכנה תיכף לאשר את ההסכם. הוא שוב הודיע לי שההסכם עם לורד ניתן ~~אצא~~ עומד וקיים, אלא אם הממשלה תאמר "לא". בקשתי ממנו אישור בכתב הוא כתב אלי מכתב, ואני מוכרח לומר לכם כי המכתב שובה מסה שדובר ~~אצא~~ במשרדי.

(קורא את המכתב)

(בין היתר נאמר במכתב: "מועצת המנהלים והיועץ המשפטי רואים את ראשי הפרקים, שאושרו על ידי הממשלה, כשרירים וקיימים. לאחר שהוסבר לנו שהממשלה עלולה להיתקל בקשיים, נכנסנו למו"מ המנוסס על רכישת כל המניות הרגילות של החברה על ידי הממשלה, לפי ~~הצעה~~ הפרטים שעובדו בעת שעותו של לורד נתן, ושלורד נתן מסרם לחברה. מועצת המנלים מוכנה לאשר את ההסדר החדש" - וזה לא נכון לומר שהיא מוכנה לאשר את ההסכם מאחז שמר רוטנברג הודיע שהיא כבר אישרה אותו - שיבוא במקום ראשי הפרקים, באם הממשלה תגיש לנו הצעה לרכוש את המניות לפי הנוסח שהוסכם עליו")

"ברצוני להבהיר, שכתוצאה מן האמור, המצב הנוכחי מבחינת נקודת ראות החברה הוא, שהממשלה יכולה לבחור באחד משני הפתרונות הנזכרים לעיל, כטוב בעיניה וכמובן בעיני המדינה"

אני רוצה לציין שלא הוסכם על שום נוסח, אלא לאחר שקבלנו את הנוסח שהיה ללורד נתן, הודעתי לו שטרם הספקתי לעבור עליו באופן יסודי, אלא נוכל לשבת על הנוסח לאחר שהסכמנו על התכן, אבל לא מחייבתי על שום נוסח. קבעתי שעורך דין החברה ייפגש עם היועץ המשפטי על עיבוד הנוסח.

המכתב שקבלתי חורג, לדעתי, ממה שאמר לי מר רוטנברג, והיות ונראה היה לי כי מכתב זה אינו מבטא את רצון החברה - כזהו על כל פנים הרושם שלי, כי ראיתי באיזו שימחה בירך אותי לורד נתן, שהנה הוא עוזב את הארץ לאחר שהושג הסכם - החלטתי לטלגרף ללורד סמואל והעתיק מהטלגרמה שלחתי למר רוטנברג. הסברתי בטלגרמה את המצב והודעתי ללורד סמואל שהממשלה מוכנה לאשר את ההסכם עוד ביום א', אלא אם החברה תציע הצעה אחרת, וגם כתבתי על השיחה שניהלתי עם מר רוטנברג והמכתב שקבלתי ממנו. אקרא בפניכם את נוסח המברק:

"על מנת לאפשר לממשלה לקבל החלטה ביום א' בבקר, אנקש ממך לטלגרף לי הודעה מוסמכת וברורה על עמדת הנהלתכם:

(א) האם הנהלתכם רוצה שהממשלה תאשר את ההסכם עם לורד נתן;

(ב) האם הנהלתכם רוצה להסתלק מהסכם נתן ולפתוח במו"מ לשם רביזיה של ראשי הפרקים.

אלה הן הנקודות העקריות במברק. כתשובה למברק קבלתי מכתב שעוד לא יצא מרשותי, אבל כל הדברים נודעו לפני שהמכתב הגיע לידי. לפיו, מר רוטנברג יב-היר עמדת החברה.

נדמה לי שמותר לציין, כי אני מוכן בגילוי לב גמור, ואני מניח שהדברים שבאמרו כאן לא יצאו מחדבי זה.

אני ~~מ-כ~~ התכוונתי לומר שכל הדברים האלה אינם לפירסום. היו"ר י. גורי:

שר הפיתוח דב יוסף:

אקרא בפניכם את המכתב שקבלתי ממר
רוטנברג:

בקשר למברק שכבודו שלח ללורד סמואל,
קבלתי, זה עתה, מלורד סמואל את התשובה הבאה:

קבלתי מברק ארוך ממר יוסף, אשר
מתיחס לחילופי הדברים אתך. בו הוא רוצה לקבל תשובה ברורה, האם ההנהלה
רוצה שהממשלה יתחייב להצעת הקניה, כמתוקנת על ידי הסכם נתן, או באופן אלטרנטיבי
תחדש את המו"ד על ראשי הפרקים. נא להודיע למר יוסף, שההנהלה, לאור כל
המסיבות, בהחלט מעדיפה את ההצעה הראשונה, כלומר הצעת הקניה, אך אם הממשלה
אינה רוצה בזה, ההנהלה מוכנה לחזור להצעה השנייה.

הסלים שבמברק, לאור כל המסיבות
נובעים מן היאוש שהשתרר במועצת המנהלים לאחר שכבודו ניסוג מההסכם שאושר
על ידי הממשלה ומן המו"ד לאחר זאת. לסרות כל זאת, משאירה מועצת המנהלים
גם עתה את הברירה בידי הממשלה.

מובן מאילוי שבמלים, לחדש את המו"ד
על ראשי פרקים מתוקנים הכונה היא לחזור לאותם ראשי פרקים מתוקנים
אשר כבודו דרש ממני כאשר הייתי בביתו בשני ליולי, בנוכחות היועץ המשפטי
ולא לנוסח הנגדי שמשרדו הגיש כעבור חדשים ימים, ושכבודו הסתלק ממנו

כמובן שלא נכון לומר כי הברירה היא
בידי הממשלה, מפני שהם מודיעים לנו מה הם מעדיפים ולא משאירים לנו ברירה.
גם לא נכון לומר שאני הסתלקתי מההסכם מנוסח שאני הגשתי.

הבאתי את שני המכתבים לידיעת הממשלה
והיא קבלה את ההחלטות הבאות:

(א) ההודעה שנמסרה לחברת החשמל לאחר
ישיבת הממשלה מיום ג' קיימת ועומדת ויש להודיע על כך לחברה. (ז.א.)
שהממשלה מוכנה לחזור על הסכם נתן, אלא אם החברה תתנגד.

(ב) להודיע לחברה כי הממשלה משהה את
האישור הסופי לחדש ימים. (היו חברים אשר טענו, כי על אף הדברים הנאמרים
במברק, בכל-זאת משתמע כאילו מישהו מוכן לדון ולזכור, ויתכן שהחברה תציע
הצעה אחרת, ולכן היה חבר שחשב שכדאי להשהות את האישור ולראות כיצד יתפתחו
הדברים.)

(ג) במשך החדש מוסמכת ועדת השרים לענייני
כלכליים לדון בכל הצעה אלטרנטיבית שתבוא בין מצד החברה או בין מצד חבר
ממשלה, הצעה כזו תבוא לאישור הממשלה.

(ד) תתנגד החברה להשהות את האישור הסופי
ותדרוש אישור מיד - תאשר הממשלה את ההסכם האחרון מיד.

זהו המצב. הממשלה מצידה אישרה את
עמדתה, היא עומדת על הסכם נתן ומוכנה באופן סופי לחתום על הסכם זה,
אלא אם החברה תבוא בהצעה אחרת תוך חדש ימים, או מישהו אחר יבא הצעה שהחברו
מסכימה לה. אולם הממשלה לא ניסוגה מעמדתה. החברה רשאית להודיע לנו כי
היא דורשת כי נאשר את ההסכם מיד, או היא רשאית להציע הסכם אחר. ניתנת
גם האפשרות שחבר ממשלה יציע הסכם טוב יותר, אשר החברה תקבלו, אבל בעצם
היזמה נתונה בידי החברה. היום הודעתי לחברה על החלטה זאת של הממשלה.

היו"ר י. גורי:
לפני שאמסור רשות הדיבור לחברי הוועדה,
ברצוני להעיר שתי הערות קצרות.

בעצם, מכתבו הראשון של מר רוטנברג,
משלישי לדצמבר, אינו שונה ביסודו מהמכתב השני. המכתב הראשון קובע שהברירה
היא בידי הממשלה, אבל בא-כח החברה מחפש איזה רווח איסטרטגי, כאילו לדחוק
את ממשלת ישראל במצב כזה, שלא החברה עומדת אלא הממשלה עומדת על הצעה זו.
אני לא מטיל כל ספק בכך, שאילו החברה רצתה לאחוז בראשי הפרקים, היא היתה
מפעילה את כל האמצעים העומדים לרשותה בכדי לאחוז בזה.

כפי הנראה המצב הוא כזה שאנו איננו נמצאים במצב חמור, או קשה, מבחינת תהליכי המו"ס עם החברה, אילו הממשלה והכנסת היו מאשרים את הודריאנט השני.

אבל לא זה העיקר. לי אין כל ספק בזה, כאחד מאזרחי המדינה, אשר עקב במתנות אחרי כל הפרשה הזו, וביחוד כחבר ועדתי הכספים וחבר הכנסת, שהציבור ודעת הקהל עומדים מאחורי נוסח ב' - הקניה - ולא מאחורי נוסח א'. כל אחד מבין שנוכח ההתפתחות שכבר עברה בשנתיים אלה, וההתפתחות העתידה לבוא, ונוכח הפרספקטיבה שאנו צריכים להשקיא את רוב האמצעים ביצור החשמל, אין הגיון שהמפעל הזה יישאר בידי אחרים, ויהיה להם 50% מקולות ההצבעה, יהיה להם דיבידנדה, ואנו נטיל על אזרחי הארץ מעמסה לזרות - למשך 40 שנה. השכל הישר אומר שצריך לסיים את המו"ס ולאשר את ההסכם. אני, למשל, מצטער על הקשה הזאת.

רשמתי את עצמי כדי לומר שתי הערות אלה. מטבע קשה זה דבר חשוב מאד, כל אחד יודע להחשיב אותו, אבל אין עם מטעבד אנינים העולים במדרגת חשיבותם על פני הקשיים בהשגת מטבע חוץ, ביהוד נוכח פרופורציות כאלה.

י. פרדר:

אטנם שמענו הרצאה מקיפה מאד מצד שר הפיתוח, אבל פה מדובר על ענין מאד אחראי, ענין שהוא חשוב מאד לפי היקפו, מדובר על 25 מיליון ל"י. (בודעת הכספים אני תמיד עושה חישובים לפי לירות ישראליות.) אני מבקש להמציא לנו את שתי הנוסחות שמסביבן התנהל המו"ס. לי נדמה שאסור לדבר על סכומים כאלה, ועל נושאים כל כך חשובים, מבלי שתהיה קודם אפשרות ללמוד את הבעיה על ידי עיון בחומר, כי אי אפשר ללמוד בעיה כל כך מקיפה מתוך הרצאה אחת.

היו"ר י. גורי:

מכל מקום אין זה מסיר את ההצעה מלד-היום.

י. פרדר:

אני לכול לבקש להסיר את השאלה מסדר-היום ולהמציא לנו את החומר בטרם כי אני אמרתי זאת שתוך כך שבאמת תמשיך בדיון, אבל אינני עושה זאת ברצוני ללמוד את הבעיה.

היו"ר י. גורי:

אני גם-כן תלמיד מביית-מדרשו של ד"ר פרדר, ואני אוהב לקרוא את הדוקומנטים לפני שאני מביע דעה...

א. אלישר:

אתה כבר הבעתא דעה ברורה.)

היו"ר י. גורי:

אנינני נחשב בין קלי-הדעת ביותר בין אזרחי הארץ הזו, אבל בענינים שיש לי בסחון גער, בלי קשר לדוקומנטים, אני מרשה לעצמי להביע דעה.

א. אלישר:

אתה כאילו דברת בשם כל אזרחי הארץ.

היו"ר י. גורי:

לא דברתי בשם כל אזרחי הארץ, אלא אסרתי שאין לי צל של ספק כי רוב אזרחי הארץ חושבים כך.

ס. גניחובסק:

אני משבח את תבונתו של ד"ר יוסף בענין זה, אבל מכיוון שהענין נתפרסם, אולי כדאי היה לבקש גם את הצד שכנגד להביע את דעתו, כלומר לשמוע את הדעה השניה בענין זה. אני מציע להזמין לישיבת ועדת הכספים את הצד השני

היו"ר י. גורי:

סעיף ד' של החלטת הממשלה אומר כי אם תתנגד החברה להשתיית אישור ההסכם ותדרוש אישור מילדי, תאשר הממשלה סיר את ההסכם.

שר הפיתוח דב יוסף:

לא נעים לי לומר זאת ביושבי כאן, אבל נדמה לי שלא יתכן מה שמציע חה"כ

מניחובסקי. ישנה ממשלה אחת והיא פועלת תוך אחריות קולקטיבית. אינני חושב שיהיה נאה ונכון לעשות בירור בין שני חברי ממשלה. אם חבר הכנסת גניחובסקי מבקש מפני למסור אינפורמציה ביתר פרוטרום מה היו יתר הדעות, אני מוכן לעשות זאת, אבל לא יתכן להזמין בירור ביני ובין חבר ממשלה.

היו"ר י. גורי:

הממשלה קבלה החלטה שהיא יכולה לשוב ולדון אם תהיה סיבה מיוחדת לכך. אינני חושב שאנו ניטיב לעשות אם בפרק ביניים זה נהפוך את הדיון שלנו לנקודת מוצא ולא נשתמש בראשי הפרקים.

א. ציזלינג:

אני מבקש לדעת מן הממשלה שני דברים (א) האם הממשלה רואה חובה לעצמה להביא את ההסכם הזה למליאת הכנסת או לא?

(ב) האם הממשלה דנה, ומביאה בחשבון, את שאלת זכויותיהם של משקיעים אחרים, לא בצורת סניות כי אם בצורת ספקידים, האם שאלה זו עומדת על הפרק או לא?

אני מקבל ברצון את ההערה של חה"כ פרדר, אבל אני מעוניין ומציע שהועדה תדון בשאלה זו בלי הפסקה. אם אפשר צריך עוד שבוע לדון בשאלה זו, כי אינני רוצה להשהות את הדיון לאחר המעשה. יש לי הערות שאני רוצה להשמיע אותן לפני המעשה, ואני יכול להצטרף, מבחינה כללית, לדברי היו"ר ולהביא את הסיפוק שנתבטל ההסכם הראשון.

א. אלישר:

אנו כבר בסוף הישיבה ואחיה לא נעים להיכנס לויכוח כעת. אני חושב שהפעם אנו קבלנו משר הפיתוח תמונה מקיפה, מלאה ויפה. מאחר שהממשלה החליטה על השהיה של חדש ימים, אני מציע לא לדחות את הדיון לעוד שבוע, כי אין הרבה זמן.

אני גם גורס שהממשלה צריכה לקבל אישור מטעם ועדת הכספים לפני שתחליט אם להביא את העניין בפני מליאת הכנסת או לא. הבעיה ביסודה היא: האם הממשלה קונה חברות כאלה או לא, ועל זה יש לפתח את הדיון. לכן אני מציע, להזמין את שר הפיתוח לישיבת מחר ולהתחיל בדיון. בינתיים ימציאו לנו את החומר הדרוש.

היו"ר י. גורי:

ההסכם אינו טעון אישור ועדת הכספים.

א. אלישר:

קבלנו חוות-דעת של עורך-דין שלא היו לנו ויכוחים אתו, והוא קבע שענין הקונצסיה של חברת החשמל אושר על ידי חוק, ואין לשנות חוק על ידי הסכם בין הממשלה והחברה.

שר הפיתוח דב יוסף:

אענה לשאלות שנשאלתי. חבר הכנסת ציזלינג שאל האם הממשלה רואה חובה לעצמה להביא את ההסכם הזה למליאת הכנסת. לפי עניות דעתי, ההסכם הראשון על ראשי הפרקים היה טעון אישור הכנסת, או לפחות ועדת הכספים של הכנסת, מפני שראשי הפרקים באים לשנות מעמד הקונצסיה, באשר הממשלה תצטרך לספק את הכסף. אולם, ההצעה השנייה, לקנות את המניות, זהו דבר אחר לגמרי, לא נוגעים בקונצסיה, והמשלה, לפי עניות דעתי, רשאית להיכנס להסכם ולקנות איזה דבר בלי לבוא לכנסת או לוועדת הכספים של הכנסת.

א. אלישר:

אדוני השר, התחייבת להביא את העניין בפני הכנסת.

שר הפיתוח דב יוסף:

אני אמרתי, ששר המנוח קפלן ז"ל, אמר לוועדת הכספים שבענין החשמל, לפני שתהיה החלטה סופית, הוא יבוא ויודע על כך לוועדת הכספים, אבל לא על-מנת לקבל אישור מהועדה באופן חוקי. מובן, שלאחר הדיון, כל חבר כנסת רשאי להציע הצעה לסדר-היום, אבל אני רק מביא את העניין לידיעה.

אני באתי למסור מה הממשלה מולכת לעשות, אבל זה שונה מן החובה לבוא ולבקש אישור. אך אילו רצינו לחזור על ראשי הפרקים, זה כבר משנה את הקונצסיה, ורק הכנסת רשאית לשנות.

נוסף לזה אמרתי שכל חבר יכול להציע השעה לסדר-היום בכנסת, והממשלה לא תוכל להתנגד שיהיה בדור בכנסת.

אשר לשאלה השניה של מה ציזלינג כן מדובר על סכירת מניות והוא מדבר על פקדונות. כאשר איש בא למסור לך מניה, אתה צריך לבוא להסכם אתו, אבל בענין פקדון המצב הוא אחר.

א. ציזלינג: זהו פקדון מאונס.

שר הפיתוח דב יוסף: ישנם פקדונות בדאר, בנוגע למים, ואם מפסיקים את השירות מחזירים את הפקדון. ישנם פקדונות בבנקים וזה אותו דבר. אם ישנו שינוי בערך המטבע הרי הבנק לא יחזיר את הפקדון לפי השער הערך החדש.

ח. רובין: זהו מלווה חובה לחברת החשמל ולא פקדון.

שר הפיתוח דב יוסף: אם החברה תעבור לידי הממשלה, כל אחד יוכל לבוא ולומר שהחברה צריכה לשלם יותר בעד הפקדון, באם ירצה להפסיק את השירות, וזהו דבר שאפשר לדון עליו.

אני חוזר ומודיע לוועדת הכספים כי הממשלה אינה מתכוונת להביא הסכם זה לאישור הכנסת.

ח. אריאב: לא אכנס לעצם הירון, אהכה לחומר, אבל אינני יכול לעבור בשתיקה על הודעת הירון. הירון הודיע שאין לא צל של ספק מהי דעת הקהל ואפילו מהי דעת חברי הוועדה, מבלי שישמע את דברי חברי הוועדה ומבלי שישאלו שלאות לי יש ספקות, יש לי צל של ספק, ואינני כל כך בטוח בדבר, באופן אבסוליוטי ביחוד לפני שראיתי את החומר אני רק רוצה לתקן, כי יש לפחות חבר אחד בוועדה שיש לו צל של ספק.

יתכן שבאופן פורטלי אין הממשלה נדרשת להביא לכנסת את הסכם קניית המניות מחברת החשמל, אבל ענין זה חורג ממסגרת קניית מניות רגילה. זה ענין של מדיניות המדינה, זה ענין של הפקעת חברה, כמובן שאינני אומר זאת מבחינה משפטית, אבל זהו צעד מאד רציני כלפי הענין של משקיעי הון מחו"ל. לכן עשה בכון השר שהביא זאת לוועדת הכספים, אני לא אכנס כעת לויכוח אם הוועדה צריכה לאשר או לא, כי הוועדה בעצמה תקבע את עמדתה ותודיע לממשלה מה היא חושבת.

הירון י. גורי: אני אבדוק בפרוטוקול בדיוק מה אמרתי, מפני שיש ציטטות שונות על דברי, ואם יש דברים שלא צריך הייתי לומר אותם, אם משום שחטאתי לעצמי ולא ביטאתי בדיוק מה שרציתי לומר, ואם משום שחטאתי לחברי - ~~החברים~~ בודאי אתקן את הפרוטוקול, אבל אני חושב שהמצטטים לא ציטטו אותי באופן מוחלט.

אשר לענין האישור, מבחינה חוקית אין הסכם זה טעון אישור הכנסת, אבל ברור שאילו הממשלה היתה קובעת הסכם, אם לפי נוסח א' או לפי נוסח ב', בלי להודיע לכנסת, היה זה משגה.